Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

15 ianuarie 2014*

„Politica socială — Directiva 2002/14/CE — Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene — Articolul 27 — Condiționarea creării unor instituții de reprezentare a personalului de atingerea anumitor praguri de lucrători angajați — Calculul pragurilor — Reglementare națională contrară dreptului Uniunii — Rolul instanței naționale”

În cauza C-176/12,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Cour de cassation (Franța), prin decizia din 11 aprilie 2012, primită de Curte la 16 aprilie 2012, în procedura

Association de médiation sociale

împotriva

Union locale des syndicats CGT,

Hichem Laboubi,

Union départementale CGT des Bouches-du-Rhône,

Confédération générale du travail (CGT),

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnul K. Lenaerts, vicepreședinte, doamna R. Silva de Lapuerta și domnii M. Ilešič și M. Safjan, președinți de cameră, domnii J. Malenovský, E. Levits (raportor), J.-C. Bonichot și A. Arabadjiev, doamna C. Toader, domnul D. Šváby, doamnele M. Berger și A. Prechal, judecători,

avocat general: domnul P. Cruz Villalón,

grefier: domnul V. Tourrès, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 23 aprilie 2013,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Union locale des syndicats CGT, domnul Laboubi, Union départementale CGT des Bouches-du-Rhône și Confédération générale du travail (CGT), de H. Didier și de F. Pinet, avocats;

— pentru guvernul francez, de N. Rouam, de G. de Bergues și de J. Rossi, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: franceza.

— pentru guvernul german, de K. Petersen, în calitate de agent;

— pentru guvernul olandez, de M. Noort și de C. Wissels, în calitate de agenți;

— pentru guvernul polonez, de J. Faldyga, de A. Siwek, de B. Majczyna și de M. Szpunar, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Europeană, de J. Enegren, de D. Martin și de G. Rozet, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 18 iulie 2013,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 27 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), precum și a Directivei 2002/14/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 martie 2002 de stabilire a unui cadru general de informare și consultare a lucrătorilor din Comunitatea Europeană (JO L 80, p. 29, Ediție specială, 05/vol. 6, p. 120).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Association de médiation sociale (denumită în continuare „AMS”), pe de o parte, și Union locale des syndicats CGT, domnul Laboubi, Union départementale CGT des Bouches-du-Rhône și Confédération générale du travail (CGT), pe de altă parte, având ca obiect instituirea de către uniunea sindicală competentă local a unor organizații de reprezentare a personalului în cadrul AMS.

Cadrul juridic

Reglementarea Uniunii

3 Articolul 27 din cartă are următorul cuprins:

„Lucrătorilor sau reprezentanților acestora li se garantează, la nivelurile corespunzătoare, informarea și consultarea în timp util, în cazurile și în condițiile prevăzute de dreptul Uniunii și de legislațiile și practicile naționale.”

4 Articolul 1 din Directiva 2002/14, intitulat „Obiect și principii”, prevede:

„(1) Prezenta directivă are ca obiectiv instituirea unui cadru general de stabilire a cerințelor minime ale dreptului la informare și consultare a lucrătorilor în întreprinderile și unitățile din Comunitate.

(2) Modalitățile de informare și consultare se definesc și se pun în aplicare în conformitate cu legislația națională și cu practicile în domeniul relațiilor dintre partenerii sociali, în vigoare în diferite state membre, astfel încât să se asigure eficacitatea demersului.

[…]”

5 Articolul 2 din această directivă, care privește definițiile, are următorul cuprins:

„În sensul prezentei directive:

[…]

(d) prin «salariat» se înțelege orice persoană care, în statul membru în cauză, este protejată ca lucrător în cadrul legislației naționale privind ocuparea forței de muncă și în conformitate cu practicile naționale;

[…]”

6 Articolul 3 din directiva menționată, intitulat „Domeniul de aplicare”, prevede la alineatul (1):

„Prezenta directivă se aplică, în conformitate cu opțiunea făcută de statele membre:

(a) întreprinderilor care încadrează cel puțin 50 de lucrători într-un stat membru sau

(b) unităților care încadrează cel puțin 20 de lucrători într-un stat membru.

Statele membre stabilesc metoda de calculare a pragurilor lucrătorilor încadrați.”

7 Articolul 4 din Directiva 2002/14, intitulat „Modalități de informare și consultare”, prevede la alineatul (1):

„În conformitate cu principiile enunțate la articolul 1 și fără a aduce atingere dispozițiilor și practicilor în vigoare mai favorabile lucrătorilor, statele membre stabilesc modalitățile de exercitare a dreptului la informare și consultare la nivelul corespunzător, în conformitate cu prezentul articol.”

8 Articolul 11 din Directiva 2002/14 prevede că statele membre trebuie să adopte dispozițiile legale, de reglementare și administrative necesare aducerii la îndeplinire a obligațiilor prevăzute de această directivă până la 23 martie 2005 sau să se asigure că, cel târziu la această dată, partenerii sociali stabilesc aceste dispoziții, statele membre fiind obligate atunci să adopte orice dispoziție necesară care să le permită garantarea în orice moment a rezultatelor impuse de directiva menționată.

Reglementarea franceză

9 Conform articolului L. 2312-1 din Codul muncii, alegerea delegaților personalului este obligatorie pentru toate unitățile care cuprind cel puțin unsprezece salariați.

10 Pentru întreprinderile sau unitățile care cuprind cel puțin cincizeci de salariați, organizațiile sindicale desemnează, în aplicarea articolelor L. 2142-1-1 și L. 2143-3 din acest cod, un reprezentant sindical și creează, în temeiul articolului L. 2322-1 din codul menționat, un comitet de întreprindere.

11 Articolul L. 1111-2 din Codul muncii prevede:

„Pentru punerea în aplicare a dispozițiilor prezentului cod, efectivele întreprinderii se calculează în conformitate cu dispozițiile următoare:

1° Salariații titulari ai unui contract de muncă pe durată nedeterminată cu normă întreagă și lucrătorii la domiciliu sunt luați în calcul integral în efectivul întreprinderii;

2° Salariații titulari ai unui contract de muncă pe durată determinată, salariații titulari ai unui contract de muncă ocazională, salariații puși la dispoziția întreprinderii de către o întreprindere externă, care sunt prezenți în incintele întreprinderii utilizatoare și care lucrează în cadrul acesteia de cel puțin un an, precum și salariații temporari sunt luați în calcul în efectivul întreprinderii proporțional cu durata prezenței lor în cursul celor douăsprezece luni anterioare. Totuși, salariații titulari ai unui contract de muncă pe durată determinată și salariații puși la dispoziție de o întreprindere externă, inclusiv salariații temporari, nu se includ în numărul angajaților atunci când înlocuiesc un salariat absent sau al cărui contract de muncă este suspendat, în special ca urmare a unui concediu de maternitate, a unui concediu de adopție sau a unui concediu pentru educarea copilului;

3° Salariații cu fracțiune de normă, indiferent de natura contractului lor de muncă, sunt luați în calcul prin împărțirea sumei totale a duratei de muncă înscrise în contractele lor de muncă la durata legală sau la durata convențională a programului de lucru.”

12 Articolul L. 1111-3 din Codul muncii prevede:

„Nu se iau în considerare în calculul efectivelor întreprinderii:

1° Ucenicii;

2° Titularii unui contract de tipul «inițiativă-încadrare în muncă» pe durata convenției menționate la articolul L. 5134-66;

3° (Abrogat);

4° Titularii unui contract de acompaniere în muncă, pe durata convenției menționate la articolul L. 5134-19-1;

5° (Abrogat);

6° Titularii unui contract de profesionalizare până la termenul prevăzut de contract, în cazul unui contract pe durată determinată, sau până la sfârșitul acțiunii de profesionalizare, în cazul unui contract pe durată nedeterminată;

Totuși, lucrătorii enumerați vor fi luați în considerare în scopul aplicării dispozițiilor legale referitoare la evaluarea riscurilor de muncă și a bolilor profesionale.”

Cauza principală și întrebările preliminare

13 AMS este o asociație reglementată de Legea din 1 iulie 1901 privind contractul de asociere. Această asociație participă la instituirea unor dispozitive de mediere socială și de prevenire a delincvenței în orașul Marsilia (Franța). Aceasta are de asemenea drept obiect de activitate favorizarea reinserției profesionale a șomerilor sau a persoanelor cu dificultăți sociale și profesionale de acces la un loc de muncă. În această privință, AMS le propune să urmeze o formare profesională în domeniul medierii sociale la finalul unui proiect profesional individual.

14 La 4 iunie 2010, Union départementale CGT des Bouches-du-Rhône l-a desemnat pe domnul Laboubi drept reprezentant al secției sindicale create în cadrul AMS.

15 AMS contestă această desemnare. Ea consideră că efectivul său numără mai puțin de 11 și, *a fortiori*, mai puțin de 50 de salariați și că, în consecință, potrivit reglementării naționale relevante, nu este obligată să ia măsuri de reprezentare a lucrătorilor, precum alegerea unui delegat al personalului.

16 Astfel, pentru a determina dacă aceste praguri de 11 sau, respectiv, de 50 de salariați sunt atinse în cadrul asociației, este necesar, potrivit AMS, să se excludă din calculul efectivului său, conform articolului L. 1111-3 din Codul muncii, ucenicii, lucrătorii titulari ai unui contract de tipul «inițiativă-încadrare în muncă» sau ai unui contract de acompaniere în muncă, precum și lucrătorii titulari ai unor contracte de profesionalizare (denumiți în continuare „lucrători titulari ai unor contracte asistate").

17 Tribunal d'instance de Marseille, sesizat cu o cerere a AMS prin care se solicita anularea desemnării domnului Laboubi drept reprezentant al secției sindicale CGT, precum și cu o cerere reconvențională a acestui sindicat prin care se urmărea obligarea AMS la organizarea de alegeri în scopul înființării în cadrul său a unor instituții reprezentative ale personalului, a transmis Cour de cassation o întrebare prioritară de constituționalitate cu privire la dispozițiile articolului L. 1111-3 din Codul muncii.

18 Cour de cassation a sesizat Conseil constitutionnel cu această întrebare. La 29 aprilie 2011, acesta a declarat că articolul L. 1111-3 din Codul muncii este constituțional.

19 În fața tribunal d'instance de Marseille, domnul Laboubi și Union locale des syndicats CGT des Quartiers Nord – cărora li s-au alăturat din proprie inițiativă Union départementale CGT des Bouches-du-Rhône și CGT – au arătat că dispozițiile articolului L. 1111-3 din Codul muncii sunt totuși contrare dreptului Uniunii, precum și angajamentelor internaționale ale Republicii Franceze.

20 Statuând din nou la 7 iulie 2011, tribunal d'instance de Marseille a admis această argumentație și a înlăturat aplicarea dispozițiilor articolului L. 1111-3 din Codul muncii, acestea nefiind conforme dreptului Uniunii. Astfel, instanța respectivă a validat desemnarea domnului Laboubi în calitate de reprezentant de secție sindicală, după ce a constatat că, în cazul neaplicării excluderilor instituite la articolul L. 1111-3 din Codul muncii, efectivul asociației respective depășește cu mult pragul de 50 de salariați.

21 AMS a formulat recurs la Cour de cassation împotriva acestei decizii.

22 În aceste condiții, Cour de cassation a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Dreptul fundamental referitor la informarea și la consultarea lucrătorilor, recunoscut la articolul 27 din [cartă], astfel cum este reglementat în detaliu de dispozițiile Directivei [2002/14], poate fi invocat în cadrul unui litigiu între particulari în vederea verificării conformității unei măsuri naționale de transpunere a [acestei] directive?

2) În cazul unui răspuns afirmativ, aceleași dispoziții trebuie interpretate în sensul că se opun unei dispoziții legislative naționale care exclude din calculul efectivelor întreprinderii, în special în vederea stabilirii pragurilor legale de înființare a instituțiilor reprezentative ale personalului, lucrătorii titulari ai contractelor [asistate]?"

Cu privire la întrebările preliminare

23 Prin intermediul întrebărilor formulate, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere urmărește să afle, în esență, dacă articolul 27 din cartă, singur sau coroborat cu dispozițiile Directivei 2002/14, trebuie interpretat în sensul că, atunci când o dispoziție națională de transpunere a acestei directive, precum articolul L. 1111-3 din Codul muncii, este incompatibilă cu dreptul Uniunii, acest articol din cartă poate fi invocat într-un litigiu între particulari în scopul de a lăsa neaplicată dispoziția națională menționată.

24 În această privință, trebuie în primul rând să se arate că Curtea a statuat deja că, întrucât Directiva 2002/14 a stabilit la articolul 2 litera (d) cadrul persoanelor care trebuie să fie luate în considerare cu ocazia calculului efectivelor întreprinderii, statele membre nu pot exclude de la calculul respectiv o categorie determinată de persoane inițial inclusă în acest cadru (a se vedea Hotărârea din 18 ianuarie 2007, Confédération générale du travail și alții, C-385/05, Rep., p. I-611, punctul 34).

25 Astfel, o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal, care exclude de la calculul efectivelor întreprinderii o categorie determinată de lucrători, are drept consecință sustragerea anumitor angajatori de la obligațiile prevăzute de Directiva 2002/14 și privarea lucrătorilor acestora de drepturile recunoscute de directivă. În consecință, este de natură să golească aceste drepturi de conținut și să priveze această directivă de efectul său util (a se vedea Hotărârea Confédération générale du travail și alții, citată anterior, punctul 38).

26 Desigur, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că promovarea ocupării forței de muncă, invocată de guvernul francez în cauza principală, reprezintă un obiectiv legitim de politică socială și că, în ceea ce privește alegerea măsurilor prin care pot fi îndeplinite obiectivele politicii lor sociale, statele membre dispun de o marjă de apreciere considerabilă (a se vedea Hotărârea Confédération générale du travail și alții, citată anterior, punctul 28, precum și jurisprudența citată).

27 Totuși, această marjă de apreciere de care dispun statele membre în materie de politică socială nu poate avea ca efect golirea de conținut a aplicării unui principiu fundamental de drept al Uniunii sau a unei dispoziții de drept al Uniunii (a se vedea Hotărârea Confédération générale du travail și alții, citată anterior, punctul 29).

28 Or, o interpretare a Directivei 2002/14 potrivit căreia articolul 3 alineatul (1) din aceasta permite statelor membre să excludă din calculul efectivelor întreprinderii o categorie determinată de lucrători pentru motive precum cele invocate de guvernul francez în cauza principală ar fi incompatibilă cu articolul 11 din directiva menționată, care prevede că statele membre trebuie să adopte orice dispoziție necesară care să le permită garantarea rezultatelor impuse de Directiva 2002/14, întrucât ar implica faptul că statelor membre li s-ar permite să se sustragă de la această obligație de rezultat clară și precisă impusă de dreptul Uniunii (a se vedea Hotărârea Confédération générale du travail și alții, citată anterior, punctul 40, precum și jurisprudența citată).

29 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar, prin urmare, să se concluzioneze că articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2002/14 trebuie interpretat în sensul că se opune unei dispoziții naționale precum articolul L. 1111-3 din Codul muncii, care exclude lucrătorii titulari ai contractelor asistate din calculul efectivelor întreprinderii în vederea stabilirii pragurilor legale de înființare a instituțiilor reprezentative ale personalului.

30 În al doilea rând, se impune să se examineze dacă Directiva 2002/14 și în special articolul 3 alineatul (1) din aceasta îndeplinesc condițiile pentru a produce un efect direct și, în cazul în care le îndeplinesc, dacă pârâții din litigiul principal le puteau invoca față de AMS.

31 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, în toate situațiile în care dispozițiile unei directive sunt, din punctul de vedere al conținutului, necondiționate și suficient de precise, particularii sunt îndreptățiți să le invoce în fața instanțelor naționale împotriva statului fie atunci când acesta s-a abținut de la transpunerea în termen a directivei în dreptul național, fie atunci când a transpus directiva în mod incorect (a se vedea Hotărârea din 5 octombrie 2004, Pfeiffer și alții, C-397/01-C-403/01, Rec., p. I-8835, punctul 103, precum și jurisprudența citată).

32 În speță, articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2002/14 prevede că revine statelor membre obligația de a determina metoda de calculare a pragurilor lucrătorilor încadrați.

33 Articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2002/14 acordă într-adevăr statelor membre o anumită marjă de apreciere atunci când adoptă măsurile necesare în vederea punerii în aplicare a acestei directive, însă această împrejurare nu afectează caracterul precis și necondiționat al obligației de luare în calcul a tuturor lucrătorilor, prevăzută la acest articol.

34 Astfel, Curtea a constatat deja, după cum s-a subliniat la punctul 24 din prezenta hotărâre, că, întrucât Directiva 2002/14 a stabilit cadrul persoanelor care trebuie să fie luate în considerare cu ocazia acestui calcul, statele membre nu pot exclude de la calculul respectiv o categorie determinată de persoane inițial inclusă în acest cadru. Așadar, deși directiva nu impune statelor membre modalitatea în care acestea trebuie să țină seama, cu ocazia calculării pragurilor de lucrători încadrați, de lucrătorii cuprinși în domeniul său de aplicare, ea le impune totuși să țină cont de aceștia (a se vedea Hotărârea Confédération générale du travail și alții, citată anterior, punctul 34).

35 Având în vedere această jurisprudență privind articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2002/14 (a se vedea Hotărârea Confédération générale du travail și alții, citată anterior, punctul 40), rezultă că această dispoziție îndeplinește condițiile necesare pentru a produce un efect direct.

36 Însă trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, nici chiar o dispoziție clară, precisă și necondiționată a unei directive care are ca obiect să confere drepturi sau să impună obligații particularilor nu poate fi aplicată ca atare în cadrul unui litigiu care se poartă exclusiv între particulari (a se vedea Hotărârea Pfeiffer și alții, citată anterior, punctul 109, precum și Hotărârea din 19 ianuarie 2010, Kücükdeveci, C-555/07, Rep., p. I-365, punctul 46).

37 În această privință, s-a constatat la punctul 13 din prezenta hotărâre că AMS este o asociație de drept privat, chiar dacă are orientare socială. Rezultă că, în temeiul naturii juridice a AMS, pârâții din litigiul principal nu se pot prevala de dispozițiile Directivei 2002/14 ca atare împotriva acestei asociații (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 ianuarie 2012, Dominguez, C-282/10, punctul 42).

38 Curtea a decis însă că o instanță națională sesizată cu un litigiu care se poartă exclusiv între particulari este obligată, atunci când aplică dispoziții de drept intern adoptate în vederea transpunerii obligațiilor prevăzute de o directivă, să ia în considerare totalitatea normelor dreptului național și să le interpreteze, în măsura posibilului, în lumina textului, precum și a finalității acestei directive, în vederea identificării unei soluții conforme cu obiectivul urmărit de aceasta (a se vedea Hotărârea din 4 iulie 2006, Adeneler și alții, C-212/04, Rec., p. I-6057, punctul 111, precum și Hotărârile citate anterior Pfeiffer și alții, punctul 119, și Dominguez, punctul 27).

39 Totuși, Curtea a precizat că acest principiu al interpretării conforme a dreptului național are anumite limite. Astfel, obligația instanței naționale de a se referi la conținutul unei directive atunci când interpretează și aplică normele relevante de drept intern este limitată de principiile generale de drept și nu poate fi utilizată ca temei pentru o interpretare *contra legem* a dreptului național (a se vedea Hotărârea din 15 aprilie 2008, Impact, C-268/06, Rep., p. I-2483, punctul 100, și Hotărârea Dominguez, citată anterior, punctul 25).

40 În cauza principală, potrivit deciziei de trimitere, Cour de cassation se află în prezența unei asemenea limite, astfel încât articolul L. 1111-3 din Codul muncii nu poate fi interpretat în conformitate cu Directiva 2002/14.

41 În aceste împrejurări, trebuie să se verifice, în al treilea rând, dacă situația din cauza principală este similară celei din cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Kücükdeveci, citată anterior, astfel încât articolul 27 din cartă, singur sau coroborat cu dispozițiile Directivei 2002/14, poate fi invocat într-un litigiu între particulari în scopul de a înlătura, dacă este cazul, dispoziția națională neconformă directivei menționate.

42 Cu privire la articolul 27 din cartă ca atare, trebuie amintit că rezultă dintr-o jurisprudență constantă că drepturile fundamentale garantate de ordinea juridică a Uniunii au vocație de a fi aplicate în toate situațiile reglementate de dreptul Uniunii (a se vedea Hotărârea din 26 februarie 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, punctul 19).

43 Astfel, întrucât reglementarea națională în discuție în litigiul principal constituie transpunerea Directivei 2002/14, articolul 27 din cartă are vocație de a fi aplicat în cauza principală.

44 Trebuie arătat de asemenea că articolul 27 din cartă, intitulat „Dreptul lucrătorilor la informare și la consultare în cadrul întreprinderii", prevede că lucrătorilor li se garantează, la diferite niveluri, informarea și consultarea, în cazurile și în condițiile prevăzute de dreptul Uniunii, precum și de legislațiile și practicile naționale.

45 Așadar, reiese cu claritate din articolul 27 din cartă că, pentru ca acest articol să producă efecte depline, trebuie prevăzute reglementări detaliate prin dispoziții de drept al Uniunii sau de drept național.

46 Astfel, interdicția de a exclude din calculul efectivelor întreprinderii o categorie determinată de lucrători care au intrat inițial în cadrul persoanelor care trebuiau luate în considerare cu ocazia calculului menționat, prevăzută la articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2002/14 și adresată statelor membre, nu poate fi dedusă, ca normă juridică direct aplicabilă, nici din cuprinsul articolului 27 din cartă, nici din explicațiile privind articolul menționat.

47 Trebuie să se observe în această privință că împrejurările din cauza principală se deosebesc de cele în care s-a pronunțat Hotărârea Kücükdeveci, citată anterior, întrucât principiul nediscriminării în funcție de vârstă în discuție în cauza din urmă, consacrat la articolul 21 alineatul (1) din cartă, este suficient prin el însuși pentru a conferi particularilor un drept subiectiv care poate fi invocat ca atare.

48 În consecință, articolul 27 din cartă nu poate fi invocat ca atare într-un litigiu precum cel principal în scopul de a concluziona că dispoziția națională neconformă Directivei 2002/14 trebuie înlăturată.

49 Această constatare nu poate fi infirmată prin coroborarea articolului 27 din cartă cu dispozițiile Directivei 2002/14, dat fiind că, în măsura în care acest articol nu este suficient prin el însuși pentru a conferi particularilor un drept invocabil ca atare, situația nu poate fi diferită în cazul unei astfel de coroborări.

50 Totuși, partea lezată prin neconformitatea dreptului național cu dreptul Uniunii poate invoca jurisprudența provenită din Hotărârea din 19 noiembrie 1991, Francovich și alții (C-6/90 și C-9/90, Rec., p. I-5357), pentru a obține, dacă este cazul, reparația prejudiciului suferit (a se vedea Hotărârea Dominguez, citată anterior, punctul 43).

51 Reiese din cele de mai sus că articolul 27 din cartă, singur sau coroborat cu dispozițiile Directivei 2002/14, trebuie interpretat în sensul că, atunci când o dispoziție națională de transpunere a acestei directive, precum articolul L. 1111-3 din Codul muncii, este incompatibilă cu dreptul Uniunii, acest articol din cartă nu poate fi invocat într-un litigiu între particulari în scopul de a lăsa neaplicată dispoziția națională menționată.

Cu privire la cheltuielile de judecată

52 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

Articolul 27 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, singur sau coroborat cu dispozițiile Directivei 2002/14/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 martie 2002 de stabilire a unui cadru general de informare și consultare a lucrătorilor din Comunitatea Europeană, trebuie interpretat în sensul că, atunci când o dispoziție națională de transpunere a acestei directive, precum articolul L. 1111-3 din Codul muncii francez, este incompatibilă cu dreptul Uniunii, acest articol din cartă nu poate fi invocat într-un litigiu între particulari în scopul de a lăsa neaplicată dispoziția națională menționată.

Semnături